

Els assaigs selectes de Virgínia Woolf

Autoria: Virginia Woolf
 Selecció de Dolors Udina i Iris Llop
 Traducció de Dolors Udina
 Pròleg d'Iris Llop
 Títol: *Les paraules viuen a l'esperit. Assaigs escollits*
 Editorial: Quid pro quo, Pollensa, 2023
 213 pàgines

La producció novel·lística de Virginia Woolf és, sens dubte, molt més coneguda que l'assagística. *La senyora Dalloway*, *Al far* o *Orlando* són referents de la literatura universal del segle XX i, massa vegades, la llum rutilant d'aquests títols, deixa en la penombra l'excel·lent tasca assagística que l'autora de Bloomsbury va conrear al llarg de tota la seua vida i que li va proporcionar, també, un reconeixement entre els crítics del seu temps. Entre 1904 i 1941 va col·laborar amb més de 30 publicacions periòdiques, que sumaren entorn de 400 assaigs —a més de l'escriptura de diaris i cartes—, una obra extensa i potent que revela la seua capacitat per a valorar lúcidament, tant la tradició literària com les obres contemporànies, i que complementa el seu quefer novel·lístic.

Justament per il·luminar aquesta faceta assagística i sota l'estímul de la commemoració del 140é aniversari del seu naixement, s'ha publicat *Les paraules viuen a l'esperit*.

Assaigs escollits, un recull de dotze textos, a càrrec de Dolors Udina i Iris Llop, traduïts de l'anglès al català. Hi trobem tant articles de premsa com d'altres inclosos en llibres, programes de ràdio i conferències. En el pròleg, Iris Llop exposa el criteri que s'ha seguit per fer la selecció: “a banda dels assaigs més coneguts, aquells que fan significativa l'aportació de Woolf al sistema literari català i a l'estat actual de la nostra discussió estètica”. En conjunt, quatre línies temàtiques recorren el llibre: “la pregunta sobre el llenguatge, la pràctica crítica i hermenèutica de Woolf, els conflictes generacionals entre escriptors i amb la tradició, i, finalment, la reflexió sobre els desafiaments de la novel·la contemporània i l'experimentació formal”.

Segons Woolf, les paraules ofereixen multitud de possibilitats, tenen significats ocults, suggerits; a més, sobreviuen als canvis del temps i en aquest sentit són veritables. Ara bé, sorgeixen tot de paraules noves que combinen malament amb les antigues. I es pregunta: “Com podem combinar les paraules antigues en ordres nous de manera que sobrevisquin, que creïn bellesa, que diguin la veritat?” La dificultat de la resposta ve del fet que les paraules no viuen als diccionaris sinó a l'esperit, que és lliure i canviant com elles, això explica la dificultat d'escriure. I d'ací el títol del llibre.

Pel que fa a la crítica literària, Woolf destaca el paper indispensable que ha de tenir el lector comú a l'hora de judicar les obres contemporànies davant la inexistència de crítica professional capaç de fer una valoració consistent i fiable. Els crítics han estat substituïts per periodistes: “ara que es passa revista als llibres com si fossin una processó d'animals en una galeria de tir i el crític només té un segon per carregar, apuntar i disparar”. En aquesta situació, els lectors comuns tenen una responsabilitat inexcusable a l'hora de crear un ambient propici per al treball literari. Amb els seus criteris i preferències, la seua opinió nascuda de l'amor a la lectura és la millor guia per als escriptors de l'època. Tot i que reconeix les dificultats inherents al judici —per una banda, no s'ha de ser ni massa sever ni massa compassiu; per altra, cal comparar cada llibre amb el millor dels seu gènere per tal de trobar-hi els encerts i els demèrits, i tot plegat deixant de banda la subjectivitat—, amb la pràctica s'educa el gust i s'adquireix major plaer. La seua pretensió de reivindicar la importància del lector comú passa per alliberar del dogmatisme academicista el debat literari del seu temps. No ens ha d'estranyar, ja que, els assaigs de Woolf, de formació autodidacta, mai van ser

equànimement considerats dins del món acadèmic, un món majoritàriament d'homes. En conseqüència, ella també en desconfiava i se n'apartava.

En aquests assaigs mostra el seu punt de vista sobre la literatura amb gran llibertat, sobretot en aquells que originàriament eren conferències per alumnat universitari i gosava adoptar un to més directe i incisiu. Exalta com a impersonal i intemporal el llegat dels clàssics grecs, perquè hi troba l'ésser humà original i permanent en els seus herois i heroïnes d'emocions universals. Manifesta el seu rotund entusiasme pels autors russos, especialment Tolstoi, Dostoievsky i Thèkhov, als personatges dels quals hi troba les turbulències de l'autèntica ànima humana. No estalvia elogis a aquells autors anglesos que considera realment bons i un camí a seguir per a l'escriptura de ficció, com ara Daniel Defoe, Jane Austen o Thomas Hardy, els quals reconeix com a mestres. I tampoc es mossega la llengua en comentar la imperfecció de les obres d'autors coetanis tan coneguts com Wells, Bennet o Galsworthy, "que ens han decebut i ens han deixat la sensació que com més aviat la ficció anglesa els giri l'esquena, amb tota l'educació possible, i continuï endavant, encara que sigui al desert, millor serà per a la seva ànima".

És a dir, que demostra honestedat, claredat i compromís en els judicis i posa de manifest les seues insatisfaccions i exigències respecte a la novel·la moderna —conscient que en el període literari entre guerres és mediocre i no s'escriuen obres mestres, però esperançada que vindran en el futur. En aquest sentit lloa l'obra *Retrat d'un artista adolescent*, de Joyce.

El seu estil, format a partir de la lectura de Montaigne, és profund en l'anàlisi, ric en exemples i digressions, agut en les observacions, vivaç en les metàfores i eloqüent en les interpretacions subjectives —que mai no pretén fer passar per objectives, com tampoc eludeix les contradiccions. La lectura de *Les paraules viuen a l'esperit* ens ajuda a comprendre les cavil·lacions d'una autora amb un coneixement vast, una capacitat crítica extraordinària i una llibertat expressiva única, que ens situa de ple en els debats i reptes de la literatura de la primera meitat del segle XX.

Isabel Canet Ferrer